

Millî Mücadele yıllarındaki vaazlarıyla, birlik ve beraberlik ruhunu halkın gönlünde yerleştirmiş aksiyon adamı, İstiklal Marşımızın yazarı ve yüreklerimizi titreten şiirlerin edibi, ilk dönem meclisimizin parlamenterleri ve istiklal madalyası sahibi merhum Mehmet Akif Ersoy’u, Ülkütek olarak vefatının 80. yıldönümünde bir kez daha rahmet, minnet ve saygıyla anıyoruz.

Mehmet Akif Ersoy adı “Türk milleti için, vatan, millet, bayrak, özgürlük, bağımsızlık ve din kavramlarının karşılığıdır.” dense sanırım yanlış olmaz. O, sadece bir şair değil, kurtuluş savaşını on kıtaya sığdırarak Milli Mücadeleyi en mükemmel bir şekilde dile getiren şahsiyettir.

Asıl adı Mehmet Ragîf olan Mehmet Akif 1873 yılında İstanbul’un Fatih semtinde doğdu. Akif’in doğduğu Fatih semtini Sezai Karakoç şöyle tasvir ediyor” “Fatih semti, İstanbul’un içinde ikinci bir İstanbul’dur. Yüzde yüz Fatih şehridir. Fatih camii, İslâm-Türk kültürünün bu ölmez abidesinin çevresinde halka halka Fatih medreseleri ve semti, en saf Müslüman Türk heyecanının ördüğü bir toplumdur.” Akif, İstanbul’un bu en Türk, en yerli ve en yoksul mahallelerinden birin de doğdu ve yaşadı. Hayatı burada tanıdı ve keşfetti, toplumsal dokuyu burada ve onun bir parçası olarak tanıdı. Bir inanç ikliminin güzelliği ile birlikte toplumun yazılı olmayan mutabakatlarını, modern hayatın yerli ve geleneksel olana nasıl nüfuz ettiğini, hangi çelişkilere, trajedilere yol açtığını, neleri çürüttüğünü, nelerin eskidiğini ve nelerin yenilenmesi gerektiğini bu mahalle hayatında gözlemledi. Yenilenmekle, yerli kalmak, kendi olmak arasındaki tercihlerinin ilk çizgilerini burada idrak etti. Ve Akif burada bir şey daha öğrendi. Her türlü kirlenmeye açık bir yoksulluğun, sade ve onurlu bir hayata nasıl dönüştürülebileceğini. Erdemli yoksulluk helal kazanç ve emek demektir, fedakârlık demektir, dayanışma demektir, karşılıksız sevmek demektir, hırs ve rekabeti ayaklar altına almak demektir. Erdemli yoksulluğun tek sigortası vardır. Çalışmak, ölene kadar çalışmak, onurunu kaybetmeden çalışmak

Mehmet Akif’in annesi Buharalı bir ailenin kızı olan Emine Şerife Hanım, babası ise zamanın Fatih Müderrisi Temiz Tâhir Efendidir. İlk tahsiline Emir Buhari Mahalle Mektebinde başladı. İlk ve orta öğrenimden sonra Mülkiye Mektebine devam etti. Babasının vefatı ve evlerinin yanması üzerine mülkiyeyi bırakıp Baytar Mektebini birincilikle bitirdi. Tahsil hayatı boyunca yabancı dil derslerine ilgi duydu. Fransızca ve Farsça öğrendi. Babasından Arapça dersleri aldı.

Mehmet Akif Ersoy’un asıl mesleği veterinerliktir. 1893 yılında Ziraat Nezaretinde vazifeye başlamıştır. Akif’in memuriyet hayatı 1913 tarihine kadar devam etmiştir.

Mehmet Akif’i millet ve İslam şairi yapan fikirlerine gelince Mehmet Akif’in iki ülküsü bulunmaktadır: İslam ve millet. Her milletin ulus ya da uluslararası alanda ün yapmış önemli şahsiyetleri bulunmaktadır. Türk milleti önünde Mehmet Akif Ersoy’un önemli bir yeri olduğu hiçbir kimse tarafından yadsınamaz, reddedilemez bir gerçektir. Mehmet Akif Ersoy adı “Türk milleti için vatan, millet, bayrak, özgürlük ve bağımsızlık kavramlarının karşılığıdır.” dense sanırım yanlış olmaz. O, sadece bir şair değil, kurtuluş savaşını on kıtaya sığdırarak Milli Mücadeleyi en mükemmel bir şekilde dile getiren şahsiyettir. Bu nedenle milletin dili, sesi olan bu şahsiyetin hayatının bilinmesi ve her fırsatta dile getirilmesi yetmez toplumun her kesimi tarafından örnek alınması da gerekmektedir.

Günümüzde buna oldukça fazla ihtiyaç olduğu açıktır. Sevr heveslilerinin arttığı bu günlerde onu, hepimize örnek olacak bir şahsiyet olarak görüyoruz.

Şüphesiz, Mehmet Akif Ersoy hakkında birçok kitap, yüzlerce makale yayımlanmıştır. Ancak Mehmet Akif Ersoy’un yaptıklarına bakıldığında ne makalelere ne de kitaplara sığdıramayacağı görülmektedir. Günümüzde kimi edebiyat, sanat ve siyaset adamlarının aldıkları paye, gördükleri ilgi göz önüne alınırsa, Akif Ersoy’un yeterince anlaşılmış, özümsemiş olmadığı, yeterince önem verilmediği de ortaya çıkmaktadır.

Mehmet Akif ERSOY Dönemin bütün aydınları gibi çöküş şartlarının yol açtığı acıları derin bir şekilde yüreğinde hissediyor ve bir çıkış yolu arıyordu. Meşrutiyetin ilanından 10 gün sonra daha önceleri gizli bir cemiyet olarak faaliyet gösteren ve daha sonra partileşecek olan İttihat ve Terakki Cemiyetine üye olur. Ancak Akif, cemiyete üyeliğe girişin gereklerinden biri olan “Cemiyetin bütün emirlerine, bilâ kayd ü şart (kayıtsız şartsız) itaat edeceğim” şeklindeki yemindeki “kayıtsız şartsız itaat” itiraz eder ve sadece iyi ve doğru olanlarına şeklinde düzeltilmesi şartıyla yemin edebileceğini söyler. Ve cemiyetin yemini Akif’le değişir. Akif’in karakterinin tipik bir yansıması olan bu tutum hayatı boyunca ve herkese karşı korunan bir ilkeli anlayışın tezahürüdür.

Son yıllarda yapılan araştırmalar(3) Mehmet Akif’in bilinmeyen pek çok yönünü ortaya koymakta, vatanseverliğini ve aksiyoncu kişiliğini daha da pekiştirmektedir. Bu gün Devleti, Kurumlarını ve Türk ordusunu düşman gören zihniyetin Mehmet Akif’i sahipleniyormuş görünmeleri ve farklı bir şekilde topluma sunmaları düşündürücüdür.

Osmanlı topraklarında emelleri bulunan emperyalist devletler Osmanlı’yı parçalamak için boş durmuyorlar, Özellikle Arap bağımsızlığını körükleyen hareketler Arap ve Osmanlı coğrafyası üzerinde emelleri olan devletler tarafından sürekli körüklenmekte, Emperyalist Batı devletleri Arapları Osmanlı’dan koparmanın çarelerini aramaktaydı.

Bütün bunlar olup biterken, bugünkü Milli İstihbarat Teşkilatı’nın temelini oluşturan Teşkilat-ı Mahsusa ise özellikle Arap nüfus üzerine bölücü oyunlar oynayan emperyalist devletlerin bölgedeki hareketlerini sıkı denetim altına almıştı.

Fransızlar Beyrut’u, İngilizler Bağdat’ı, Almanlar Kudüs’ü, İtalyanlar Bingazi’yi, Ruslar Mısır’ı, Osmanlı’ya karşı kışkırtma bölgeleri olarak kullanmaya başladıklarında, Teşkilat-ı Mahsusa ‘ya kimlik kazandıran ve o dönemde teşkilatın bizzat lideri olan Eşref Paşa(Eşref Sencer Kuşçubaşı), Osmanlı Başkumandanlığı gizli haber alma örgütünde Arap masasını yöneten Şeyh Salih, Şerif El Tunusi Ve İstiklal Marşımızın şairi Mehmet Akif’i de yanına alarak Beyrut’ta kışkırtıcı hareketlere karşı koyabilmek adına çalışmalara başlamıştı.

Daha evvel de benzer amaçlarla Garp cephesine ve Almanya’ya giden Mehmet Akif de Arap dünyasında Osmanlı’ya karşı ayaklandırılmaya çalışılan Arapların emperyalistlerin oyununa gelmemelerini sağlamak adına Teşkilat-ı Mahsusa bünyesinde, Eşref Paşa ile birlikte çalışmalara katılmak üzere Beyrut’a gitmişti.

Birinci dünya savaşından sonra yaşanan olumsuz gelişmeler memleketin içine düştüğü buhran ve sıkıntı her vatansever gibi Mehmet Akif’i de etkilemiştir. Tarihimizin bu acı günlerinde Sebilürreşad dergisinde “Türklerin asırlardan beri istiklalini korumuş bir millet olarak yaşadığını ve esarete asla tahammül edemeyeceğini” adeta haykırış, mandacılığa şiddetle karşı çıktığı gibi manda yanlılarını da sert bir dille eleştirmiştir.

İzmir’in işgalinden sonra Balıkesir’e geçmiş ve Milli Mücadele saflarına katılmıştır. İstiklal Savaşının merkezinin Ankara olarak belirlenmesinden sonra Ankara’ya gelmiş ve üst düzey yöneticiler arasında yer almıştır. Devletin çeşitli kademelerinde çalışmış ve üniversite de hocalık yapmıştır. 27 Aralık 1936 yılında vatan sevgisi, güçlü millet olma ve bu yolda mücadeleyle geçen 63 yıllık ömrü son bulmuştur.

Milli Mücadele döneminde İslam-Osmanlı milletinin selameti ve kurtuluşu için Anadolu topraklarında manevi mücadelesini sürdürdüğünü tarih kaynaklarından öğrendiğimiz Vatan şairimiz Mehmet Akif’in Osmanlı ülkesinin selameti ve kurtuluşu için de fedakâra ne gayretlerde bulunduğunu araştırmacılar eserlerinde önemli bir not olarak düşüyorlar.

Mehmet Akif Ersoy’un hayatına dair bu detayları gün yüzüne çıkıtkça Milli şairimizin Vatan sevgisinin boyutları daha iyi anlaşılmaktadır.

Talat Paşa vesilesiyle İttihat ve Terakki cemiyetine katıldı. Ölene kadar da öyle kaldı. Ateşli nutukları ve şiirleri ile bu davayı destekledi. Teşkilat-ı Mahsusa da görev aldı. Bu uğurda diyar diyar gezerek vatanına hizmet etti. Anadolu’ya geçerek Milli mücadeleye katıldı. Burdur mebusu oldu. Bir yandan İstanbul da Hain Damat Ferit Hükümetini eleştirirken öte yandan Ankara’yı destekleyen vaazlar verdi; destanlar yazdı. Yazdığı İstiklal Marşı Millî marş olarak kabul edildi.

Akif’in gerek ittihat terakkiye girişi, dönemin padişahlarına yaptığı eleştiriler, Teşkilatı Mahsusa da aldığı görevler ve

Ankara’ya geçerek Milli Mücadeleyi desteklemesi Akif’in Vatan sevgisinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle bazı yobazlar ve hainler Akif’i hala sevmezler.

Büyük Türkçü NİHAL ATSIZ’IN kaleminden 1947 yılında Kızılelma Dergisinde yaptığı Mehmet Akif Ersoy hakkındaki düşünceleri Akif’i hak ettiği yere koymaktadır.” Akif, şair, vatanperver ve karakter adamı olmak bakımından mühimdir. Şairliğine kimse itiraz edemez. Onun oldukça bol manzum eserleri arasında öyle parçalar vardır ki Türk edebiyatı tarihinde ölmez mısralar arasına girmiştir. Vatanperverliği, tam ve tezatsız bir vatanperverliktir. Akif, sözle vatanperver olduğu halde fiille bunu tekzip edenlerden değildi, Vatanperverine şiirler yazdığı halde en sefil bir namert ve en rezil asker kaçağı hayatı yaşayanlar henüz aramızda bulunduğu için Akif’in vatanperverliği yüksek bir değer kazanır, Karakter adamı olmak bakımından ise Akif eşsizdir. O, daima bulunduğu kabın şeklini alan bir mayı veya cıvık bir halita değil; şeklini sıcakta, soğukta, borada, kasırgada muhafaza eden katı bir cisimdir. İslamcı olmasını kusur diye öne sürüyorlar. İslamcılık dün en kuvvetli seciyesi ve en yüksek ülküsü idi. Bugünkü Türkçülük ne ise dünkü İslamcılıkta o idi. Esasen İslamcılık Osmanlı Türklerinin mefkûresiydi, On dördüncü asırdan beri, Türklerden başka hiçbir Müslüman millet, ne Araplar, ne Acemler, ne de Hintliler İslamcılık mefkûresi görmüş değillerdi. Bir Osmanlı şairi olan Akif’te milli mefkûre kemaline ermiş, fakat yeni bir milli mefkûrenin doğuş zamanına rastladığı için geri ve aykırı görünmüştür. Mazide yaşayanların fikir ve mefkûreleri bize aykırı gelse bile onların zaman ve mekân şartları içinde mütalaa ettiğimiz zaman haklarını teslim etmemek küçüklüğüne düşmemeliyiz. Çanakkale şehitleri için yazdığı şiir kâfidir. Başka söz istemez... Akif inandı, dönmedi ve öyle öldü. “

Kurtuluş savaşını İstiklal Marşıyla adeta abideleştirmiş bir vatansever olan Mehmet Akif Ersoy’un fikirleri ve yaşama bakış tarzı aynı zamanda örnek vatandaşın da tanımıdır. Milletine armağan ettiği için İstiklal Marşını Safahat adlı kitabına almamıştır. İstiklal Marşını nasıl yazdığını ise “Bu marş ancak ümitle, imanla yazılabilir. O zamanı bir düşünün. İmanım olmasa böyle bir marş nasıl yazabilirdim? Zaten ben de başka türlü düşünüp başka türlü yazanlardan değilim. Bu elimden gelmez. İçimde ne varsa olduğu gibi yazılarımdadır. Şu var ki İstiklal Marşının şiir olarak hiçbir değeri yoktur. Ancak tarihi bir değeri vardır.” biçiminde dile getirmiştir. Bu nedenle İstiklal Marşının yazarı olan bu şahsiyetin düşünceleri, hayata bakışı ve o dönemde yaptıkları davranışlar örnek alınmalıdır.

İncelendiğinde açıkça görüleceği gibi Millet şairinin eserleri milletin dert ve bunalımları ile dolu olduğu gibi çözümlerine yönelik iletileri de içinde barındırmaktadır. Şiirlerinde kendi dert ve sıkıntılarına yer vermemiş; ancak, Türk insanının derdini kendi derdi kabul etmiştir.

Onun Türk milletinde gözlemiş olduğu en önemli konulardan biri her alanda geri kalmışlıktır. Her şey tembellik ve cehaletin içinde harap olmaktadır. Milletin ahlak anlayışı, birlik ve beraberlik duyguları körelmiş ya da köreltilmiştir. Din adına hurafeler üretilmiş, bu hurafelere itibar edilmiştir. Devleti yönetenler kendi çıkarlarını düşünmekten milletin sıkıntılarını düşünemez olmuşlardır. Yitirilen topraklar, teslim olmuş ordular ve bunlara seyirci kalan millet karşısında Mehmet Akif Ersoy, üzülmüş, kederlenmiş, eziklik duymuş ancak ümidini ve mücadele azmini asla yitirmemiştir.

Bırakın matemi yahu! Bırakın feryadı

Ağlamak fayda etseydi babam kalkardı

Sözleriyle milletin azim ve ümit duygularını harekete geçirmeye çalışmıştır.

İslam dinini gerilik ve cahilliğin sorumlusu olarak görmediği gibi Müslümanlığın özünden çok şekilciliği ile uğraşan, Kuranı yanlış anlayan, yanlış yorumlayan ve yanlış uygulayan din istismarcıları olduğunu belirtmiştir. Ve şu dizeleri yazmıştır:

Sarıklı milletidir milletin başına bela...

Fakat umumunu birden batırmak iş değil a!

İslam dininde cehaletin, yobazlığın, tembelliğin, batıl inançların yeri yoktur. Mehmet Akif, İslam’ın ölümler dini olmadığını aksine hayat dini olduğunu da söylemektedir.

İnmemiştir hele Kuran, bunu hakkıyla bilin,

Ne mezarlıkta okunmak, ne de fal bakmak için

Toplumun kurtuluşu için ahlak inkılâbının gerekliliğine inanan Mehmet Akif’e göre İslam dini ahlakın temelini teşkil etmektedir. Diğer yandan Mehmet Akif Ersoy, Türk milletinin bir ferdi olmaktan her zaman gurur duymuş, şan ve şerefle dolu Türk tarihine hayran olmuştur. Bunu da eserlerinde yansıtmıştır. Amacı, yurdunu, milletini seven ve yeri geldiğinde uğrunda ölebilen karakterde insanlar yetişmesini sağlamaktır. Bunu şu dizelerle dile getirmektedir.

Sahipsiz olan memleketin batması haktır

Sen sahip olursan bu vatan batmayacaktır

Asım’ın Neslini hasretle beklediğimiz günlerde, ufuklara dalarken nemli gözlerimiz ve yaralı yüreklerimiz, vatan şairimiz Mehmet Akif Ersoy’a olan manevi borcumuz asla tükenmeyecektir.

Akif’e göre bilim ve sanatta ilerlemenin, çağdaş uygarlık seviyesine ulaşmanın yolu bilinçli ve sistemli çalışmaktan geçmektedir. Çünkü milletin varlığındaki devamlılık ancak çalışmayla sağlanabilmektedir. Akif batının teknolojik üstünlüğünü kabul eder ancak batı medeniyetinin üstünlüğünü kabul etmez. Türk toplumuna ters geldiğini savunur. Bu nedenle medeniyeti değiştirmek yerine batıdan milli bünyemize uygun olanlarının alınmasının doğru olacağını dile getirir. Batı karşısında her alanda güçlü bir Türkiye’yi hayal etmiş ve gelişmiş Türkiye’nin diğer gelişmekte olan ülkelere örnek olması, öncülük etmesi gerektiğini vurgulamış ve ömrü boyunca bu yolda çalışmıştır.

Şairin en büyük eseri Safahat genel adı altında toplanan şiirleri şu 7 kitaptan oluşmuştur:

1.Kitap: Safahat (1911),2.Kitap: Süleymaniye Kürsüsünde (1912) ,3. Kitap: Hakkın Sesleri (1913) ,4. Kitap: Fatih Kürsüsünde (1914) ,5. Kitap: Hatıralar (1917) ,6. Kitap: Asım (1924) ,7. Kitap: Gölgeleler (1933).

Kaynaklar

1. Safahat, İnkılap Aka Basımevi, 1977
2. Millet Şairi Mehmet Akif Ersoy’un Hayatı ve Fikirleri,

host.nigde.edu.tr

3.Ergün HİÇYILMAZ, Kaynaklarla Teşkilatı Mahsusa

4. İlhan Bahar, Vaktiyle Bir Atsız varmış. Kemer Yayınları 2016